

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Завідувач кафедри
проф. Л. С. Шачковська
30 серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФП 1.2.04

(шифр навчальної дисципліни)

«ПОЛІТОЛОГІЯ»

Галузь знань 08 Право
Спеціальність 081 Право
Освітня програма Право

Умань – 2021

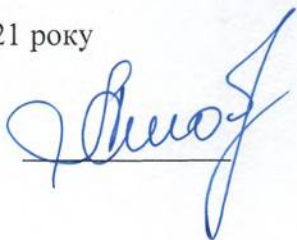
Робоча програма з дисципліни «**ПОЛІТОЛОГІЯ**» для здобувачів вищої освіти спеціальності **081 Право**.

Розробник: кандидат філософських наук, професор **Карасевич А.О.**

Робочу програму схвалено на засіданні **кафедри соціальних і правових дисциплін**

Протокол № 1 від 30 серпня 2021 року

Завідувач кафедри

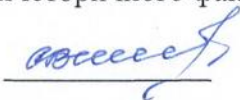

проф. Шачковська Л.С.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **науково-методичної комісії історичного факультету**.

Протокол № 1 від 30 серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії історичного факультету

проф. Священко З.В.

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3/90	3/90
Курс	II мб	II мб
Семестр	4	4
Кількість змістових модулів із розподілом:	3	3
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, у тому числі:	90	90
Аудиторні:	44	10
Лекційні	24	6
Семінарські / Практичні	20	4
Лабораторні	-	-
Самостійна робота	46	80
Індивідуальні завдання	-	-
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Політологія» є: оволодіння студентами систематизованими знаннями про політику як вид людської діяльності, її закономірності, поняття і категорії, з'ясування історії виникнення і розвитку політичних уявлень, ідей, переконань, теорій та концепцій.

Завданням дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми є досягнення наступних компетентностей:

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та потреби його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця в загальній системі знань про природу й суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

ФК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі в суспільстві.

ФК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.

ФК3. Повага до честі й гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

ФК4. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

ФК5. Знання і розуміння основ міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

ФК6. Знання і розуміння основ права Європейського союзу.

ФК8. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

ФК9. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

ФК10. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

ФК11. Здатність до логічного, критичного й системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

3. Результати навчання за дисципліною

Відповідно до освітньо-професійної програми, дисципліною забезпечуються наступні програмні результати навчання:

ПРН2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

ПРН3. Проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

ПРН5. Робити короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю.

ПРН7. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

ПРН10. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контекстів.

ПРН13. Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.

ПРН14. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

ПРН15. Демонструвати потрібні знання та розуміння сутності й змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

ПРН16. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Таким чином, у результаті опанування навчального матеріалу студент отримує:

знання: основних закономірностей діяльності керівництва і управління суспільними процесами на основі публічної влади; основних понять і категорій політичної науки; методів політичних досліджень; особливостей функціонування сучасних політичних інститутів; форм держав; історії політичної думки;

вміння: самостійно аналізувати причини і наслідки політичних явищ і процесів, роль в них ідеологічних чинників, традицій, уявлень і переконань громадян; поділяти загальнолюдські цінності та ідеали, такі, як свобода, рівність, справедливість, демократія, мир тощо; займати в суспільстві активну громадянську позицію, протистояти спробам маніпулювання масовою та індивідуальною свідомістю членів суспільства;

4. Програма навчальної дисципліни «ПОЛІТОЛОГІЯ»

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1 ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА ТА ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ

Тема 1. Предмет політології

Походження і сутність політики, її структура, властивості, функції. Суб'єкти політики. Об'єкт і предмет політології, її закономірності, категорії та функції. Методи політичних досліджень. Структура політології.

Тема 2. Влада

Сутність і види влади. Політична влада: поняття, ознаки, функції. Ресурси політичної влади та їх типології. Поняття легітимності влади. Типи легітимності політичної влади. Сучасні концепції влади.

Тема 3. Політична система суспільства

Сутність системного аналізу. Концепція політичної системи Д.Істона. Модель політичної системи Г.Алмонда. Поняття політичної системи та її структура. Функції політичної системи. Закономірності функціонування політичної системи. Типології політичних систем.

Тема 4. Держава

Сутність, основні ознаки та функції держави. Основні концепції походження держави. Вищі органи сучасної держави: глава держави, парламент, уряд. Поділ державної влади. Форми держави: форми державного правління, форми державного устрою, типи політичних режимів.

Організація державної влади в Україні. Сутність та основні ознаки правової та соціальної держави. Громадянське суспільство та його взаємозв'язок з державою.

Тема 5. Політичні партії та партійні системи

Гене́за політичних партій. Сутність політичної партії, її основні ознаки та функції. Типології політичних партій. Поняття партійної системи. Типології партійних систем. Основні типи сучасних виборчих систем. Взаємозв'язок форм державного правління, типів партійних і виборчих систем. Закони М.Дюверже. Становлення багатопартійності в Україні. Особливості партійної і виборчих систем України.

Тема 6. Групи інтересів

Поняття і функції груп інтересів. Типології груп інтересів. Поняття груп тиску та їх основні ознаки. Методи впливу груп тиску на процес прийняття політичних рішень. Суспільно-політичні рухи і громадські організації: поняття, ознаки і роль у сучасному суспільстві. Особливості груп інтересів в Україні.

Тема 7. Демократія

Поняття демократії та її суперечлива сутність. Гене́за демократії. Нормативна й емпірична демократія. Політичні принципи демократії. Види і форми демократії. Сучасні концепції демократії. Проблеми становлення демократії в Україні.

Тема 8. Порівняльна характеристика форм держав

Поняття форми держави та її складових: політичний режим, форма державного правління та форма державного устрою. Порівняльна характеристика форм держав: Сполучені Штати Америки; Федеративна Республіка Німеччина; Французька Республіка; Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії. Тип політичного режиму, форма державного правління та форма державного устрою України.

Тема 9. Виборчий процес і виборчі системи

Поняття виборчого процесу і виборчої системи та їх інструментальні характеристики. Порівняльний аналіз виборчих систем: основні типи мажоритарних виборчих систем та їх характеристика; основні типи пропорційних виборчих систем та їх характеристика; змішані виборчі системи та їх характеристика. Сучасні концепції електоральної участі громадян та основні моделі голосування виборців. Виборча система України.

Тема 10. Зовнішня політика і міжнародні відносини

Поняття зовнішньої і міжнародної політики. Цілі, функції і засоби зовнішньої політики. Сутність та особливості міжнародних відносин, їх структура. Суб'єкти міжнародних відносин. Типи міжнародних систем. Міжнародні організації. Зміни в системі міжнародних відносин в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. Глобальні проблеми сучасності. Україна в системі міжнародних відносин. Зовнішня політика України в сучасних умовах. Україна і НАТО. Україна і ЄС. Українсько-російські відносини.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 ПЕРСОНАЛІЗОВАНІ АСПЕКТИ ПОЛІТИКИ

Тема 11. Особа як суб'єкт політики

Політична суб'єктність особи. Політична соціалізація особи та її сутність. Етапи та інститути політичної соціалізації особи. Поняття політичної поведінки. Типи політичної поведінки. Основні форми політичної участі. Специфіка масової політичної поведінки. Поняття натовпу. Макросоціальні групи як суб'єкти політики. Нації і націоналізм. Український націоналізм.

Тема 12. Політична суб'єктивність націй

Поняття нації як мікросоціальної групи та її політична суб'єктність. Національна ідея та її зміст. Націоналізм: поняття, основні концепції, типи. Історія формування українського націоналізму та його ідеологи (М. Міхновський, Д. Донцов, М. Сціборський, В. Старосольський, С. Дністрянський, О. Бочковський, П. Полтава, Ю. Липа). Етносоціальна політика та її сутність. Основні принципи та завдання етнонаціональної політики в Україні.

Тема 13. Політичні еліти та лідери

Поняття політичної еліти. Основні концепції політичних еліт. Функції політичних еліт. Типології та шляхи формування політичних еліт. Основні концепції політичних еліт. Сучасна політична еліта України. Витоки, сутність і функції політичного лідерства. Характерні риси політичного лідерства. Типології та механізми формування політичного лідерства. Основні концепції політичного лідерства. Проблема політичних лідерів в Україні.

Тема 14. Політичні конфлікти

Поняття про соціальну напругу і політичний конфлікт. Типи політичних конфліктів. Причини виникнення політичних конфліктів. Шляхи розв'язання політичних конфліктів. Поняття політичної кризи. Поняття політичної стабільності. Динамічна та застійна (стагнаційна) стабільність. Основні риси політичної стабільності. Особливості соціальної напруги і політичних конфліктів у посттоталітарних державах.

Тема 15. Сучасні суспільно-політичні доктрини

Поняття суспільно-політичної доктрини. Лібералізм і неолібералізм. Консерватизм і неоконсерватизм. Марксизм. Соціал-демократизм. Клерикальні суспільно-політичні доктрини. Доктрини „нових лівих”. Альтернативні суспільно-політичні доктрини. Ідейні засади політичного екстремізму. Взаємовплив політичних ідеологій.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

ЗАРОДЖЕННЯ І РОЗВИТОК СВІТОВОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ

Тема 16. Зародження і розвиток світової політичної думки

Розвиток політичних ідей в Стародавньому Єгипті. „Закони Хаммурапі” як джерело політичних ідей Вавилону. Політичні ідеї Стародавньої Індії. Основні напрямки розвитку політичної думки Стародавнього Китаю. Політичні ідеї Чхоу Гуна та Гуань Чжуна. Політичні погляди Конфуція. Даосизм. Моїзм. Легізм. Основні етапи становлення і розвитку політичної думки Стародавньої Греції. Політичні ідеї в творчості Гомера і Гесіода. Політичні реформи Солона. Філософське осмислення політичних процесів у грецьких полісах Піфагором, софістами, Сократом, Платоном, Аристотелем, Епікуром, стоїками, Полібієм, Політична думка Стародавнього Риму. Політичне вчення Цицерона. Політичні вчення Аврелія Августина і Фоми Аквінського. Політичні погляди на державу і владу Марсилія Падуанського. Політичні ідеї епохи Відродження та Реформації. Політичне вчення Н.Макіавеллі. Політичні ідеї реформаторів М.Лютера, Т.Мюнцера, Ж.Кальвіна, Ж.Бодена. Становлення та розвиток політичної думки Нового часу. Політичні вчення в Англії. Ф.Бекон, Т.Гобс, Дж.Лок. Політичні вчення у Франції. Ш.-Л.Монтеск'є, Ж.-Ж.Руссо, Вольтер. Німецька політична думка. Політичні вчення І.Канта, Гегеля, Фіхте.

Тема 17. Розвиток української політичної думки у ІХ – на початку ХХ ст.

Джерела політичної думки у Київській Русі. Політичне вчення С.Оріховського. Політичні ідеї у полемічній та братській літературі. І.Вишенський. Х.Філалет. Державницькі погляди Б.Хмельницького, Ю.Немирича, І.Гізеля. Розвиток української політичної думки в ХVІІІ – на початку ХХ ст. ст. Конституція Пилипа Орлика. Політичні концепції С.Яворського і Ф.Прокоповича. Програмні документи Кирило-Мефодіївського товариства. Політичні ідеї у науковій спадщині М.Драгоманова та І.Франка. Українська політична думка доби Центральної Ради та УНР. Універсали Центральної Ради. Конституція УНР 1918 року.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Політична система та політичні інститути												
Тема 1. Предмет політології	4	2				2	4					4
Тема 2. Влада	4	2				2	6	2				4
Тема 3. Політична система суспільства	6	2	2			2	6		2			4
Тема 4. Держава	5	2				3	6		2			4
Тема 5. Політичні партії та партійні системи	6	2	2			2	4					4
Тема 6. Групи інтересів	5		2			3	4					4
Тема 7. Демократія	5	2				3	4					4
Тема 8. Порівняльна характеристика форм держав	6	2	2			2	6	2				4
Тема 9. Виборчий процес і виборчі системи	5	2				3	6	2				4
Тема 10. Зовнішня політика і міжнародні відносини	5		2			3	4					4
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	51	16	10			25	50	6	4			40
Змістовий модуль 2. Персоналізовані аспекти політики												
Тема 1. Особа як суб'єкт політики	7	2	2			3	6					6
Тема 2. Політична суб'єктивність націй	5		2			3	6					6
Тема 3. Політичні еліти та лідери	7	2	2			3	6					6
Тема 4. Політичні конфлікти	5		2			3	6					6
Тема 5. Сучасні суспільно-політичні доктрини	5	2				3	6					6
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	29	6	8			15	30					30
Змістовий модуль 3. Персоналізовані аспекти політики												

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Зародження і розвиток світової політичної думки	5	2				3	4					4
Тема 2. Розвиток української політичної думки у ІХ – на початку ХХ ст.	5		2			3	6					6
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	10	2	2			6	10					10
Усього годин	90	24	20			46	90	6	4			80
Модуль 2												
ІНДЗ		-	-	-	-	-		-	-	-	-	-
Усього годин	90	24	20			46	90	6	4			80

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Предмет політології	-	-
2.	Влада	-	-
3.	Політична система суспільства	2	2
4.	Держава	-	2
5.	Політичні партії та партійні системи	2	-
6.	Групи інтересів	2	-
7.	Демократія	-	-
8.	Порівняльна характеристика форм держав	2	-
9.	Виборчий процес і виборчі системи	-	-
10.	Зовнішня політика і міжнародні відносини	2	-
11.	Особа як суб'єкт політики	2	-
12.	Політична суб'єктивність націй	2	-
13.	Політичні еліти та лідери	2	-
14.	Політичні конфлікти	2	-
15.	Сучасні суспільно-політичні доктрини	-	-
16.	Зародження і розвиток світової політичної думки	-	-
17.	Розвиток української політичної думки у ІХ – на початку ХХ ст.	2	-
	Разом	20	4

7. Самостійна робота

Самостійна робота студентів за наведеними темами полягає у самостійному опрацюванні додаткової літератури та наукових статей, інформаційних реєстрів та автоматизованих систем, перелік законодавчих та інших нормативно-правових актів, додатково до лекційного матеріалу.

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Кількість Годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Предмет політології	2	4
2.	Влада	2	4
3.	Політична система суспільства	2	4
4.	Держава	3	4
5.	Політичні партії та партійні системи	2	4
6.	Групи інтересів	3	4
7.	Демократія	3	4
8.	Порівняльна характеристика форм держав	2	4
9.	Виборчий процес і виборчі системи	3	4
10.	Зовнішня політика і міжнародні відносини	3	4
11.	Особа як суб'єкт політики	3	6
12.	Політична суб'єктивність націй	3	6
13.	Політичні еліти та лідери	3	6
14.	Політичні конфлікти	3	6
15.	Сучасні суспільно-політичні доктрини	3	6
16.	Зародження і розвиток світової політичної думки	3	4
17.	Розвиток української політичної думки у IX – на початку XX ст.	3	6
	Разом	46	80

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає проведення досліджень, конспекти наукових статей за темами модулів та складання коментарів до них або написання реферату на одну із погоджених з викладачем або запропонованих тем. Виконання ІНДЗ передбачає виявлення у студентів вміння опрацювати першоджерела, наукову літературу, визначати актуальність теми дослідження, ставити наукові завдання, робити бібліографічні огляди, самостійні висновки і теоретичні узагальнення, логічно викладати матеріал.

1. Предмет, закономірності, категорії та функції політології.
2. Основні методи політології. Структура політології як науки.
3. Політичні ідеї в Стародавньому Єгипті та Вавилоні.
4. Політичні ідеї в Стародавній Індії.
5. Політична думка Стародавнього Китаю.
6. Розвиток політичної думки Стародавньої Греції. Основні періоди та їх характеристика.
7. Політичні ідеї у філософії Платона.
8. Політичні ідеї у філософії Аристотеля.
9. Політична думка Стародавнього Риму: основні напрямки та їх характеристика.
10. Марк Тулій Цицерон та його погляди на державу та владу.
11. Політична думка Середньовіччя.
12. Політична думка Відродження: періоди становлення та розвитку, характеристика основних політичних ідей.
13. Політичні ідеї у творчості Н.Макіавеллі.
14. Розвиток політичної думки в епоху Реформації.
15. Ідеї по державу, владу і правові основи людського буття в працях англійських просвітників.
16. Раціоналістичне трактування політики в працях французьких просвітників.
17. Німецька політична думка Нового часу, її основні ідеї та концепції (І. Кант, Й.-Г.Фіхте).
18. Політичне вчення Гегеля про особу, громадянське суспільство, державу, міжнародні відносини.

19. Політична думка Київської Русі: основні джерела та їх характеристика.
20. Розвиток української політичної думки в умовах наступу Литви та Польщі: галицький період та його характеристика. Політичні ідеї в працях С.Оріховського.
21. Розвиток політичної думки на українських землях в литовсько-польську добу: київський період та його характеристика. Політичні ідеї у полемічній та братській літературі.
22. Політична думка періоду Визвольної війни українського народу XVII ст. Державницькі погляди Б.Хмельницького, Ю.Немирича, І.Гізеля.
23. Ідеї незалежної України в Конституції П.Орлика та „Виводі прав України”.
24. Розвиток політичної думки в Києво-Могилянській академії. Політичні концепції С.Яворського, Ф.Прокоповича.
25. Програмні документи Кирило-Мефодіївського товариства про державно-політичний устрій України.
26. Політична концепція М.Драгоманова.
27. Політичні ідеї у творчості І.Франка.
28. Українська політична думка наприкінці XIX - на поч. XX ст. Політична концепція М.Міхновського.
29. Українська політична думка доби Центральної Ради та УНР Універсали Центральної Ради. Конституція УНР 1918 р.
30. Політичні ідеї у творчості В.Липинського.
31. Ресурси влади в сучасному суспільстві. Теорія „зсуву влади” Е.Тоффлера.
32. Радянська номенклатура як політична еліта тоталітарного суспільства.
33. Поняття та характерні ознаки бюрократії. Концепція бюрократії М.Вебера.
34. Теорія еліт в українській політичній думці: елітарні концепції В.Липинського і Д.Донцова.
35. Політичні портрети сучасних політичних лідерів.
36. Теорія демократії в працях Дж. Локка, Ш.-Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо.
37. Проблеми демократії в західній політичній думці XIX – XX ст..
38. Типи політичних систем у посттоталітарних країнах: порівняльний аналіз.
39. Теорії походження держави.
40. Правова держава і громадянське суспільство.
41. Особливості форми державного правління і державного устрою України.
42. Основні етапи розвитку української державності.
43. Інститут президентства в сучасному світі.
44. Основні шляхи формування правової держави в умовах посттоталітарного розвитку суспільства.
45. Партійні системи: розвиток, основні типи, особливості функціонування.
46. Порівняльний аналіз партійних систем у країнах СНД.
47. Характеристика партійної системи сучасної України.
48. Громадські об'єднання в Україні (характеристика груп інтересів).
49. Молодіжні організації та рухи в Україні.
50. Лобізм в сучасному світі.
51. Тероризм: сутність, причини виникнення та засоби боротьби з ним.
52. Порівняльний аналіз політичної участі громадян в країнах Заходу і Сходу.
53. Особливості політичної участі молоді в Україні.
54. Проблеми формування української політичної культури в умовах посттоталітарної трансформації суспільства.
55. Регіональні особливості політичної культури в Україні.
56. Концепції політичної модернізації.
57. „Золотий закон” політичного розвитку А. де Токвіля.
58. Особливості модернізації в умовах постіндустріального суспільства.
59. Теорії „третьої хвилі” Е. Тоффлера та „третьої хвилі демократизації” С.Хантінгтона.
60. Політичні конфлікти: причини, стадії розвитку, шляхи розв'язання.

61. Характерні риси політичної стабільності.
  62. Етнонаціональні конфлікти в сучасному світі.
  63. Концепція „зіткнення цивілізацій” С. Хантінгтона.
  64. Виборчий процес та виборчі системи.
  65. ООН: історія та сучасність.
  66. Класичні теорії геополітики.
  67. Україна та НАТО: історія взаємовідносин.
  68. Проблеми формування нового світового порядку.
  69. Політична стратегія вирішення глобальних проблем.
  70. Україна в процесі динамічних геополітичних змін.
  71. Міжнародні організації в системі міжнародних відносин.
  72. Основні тенденції та форми розвитку сучасних міжнародних відносин.
  73. Україна та Європейський союз: історія взаємовідносин.
  74. Сучасні проблеми європейської безпеки.
  75. Світова політика: поняття, зміст, цілі.
- Студенти можуть запропонувати свою тему роботи, попередньо узгодивши її з викладачем.

9. Методи навчання

Розповідь, пояснення, лекція, бесіда, демонстрація, ілюстрація, репродуктивні та проблемно-пошукові методи, сучасні інформаційні технології, проблемний виклад матеріалу, інтерактивні та інноваційні методи.

10. Методи контролю

Усне, фронтальне та індивідуальне опитування, поточне оцінювання під час семінарських занять, тестування, письмові роботи, оцінка за роботу над темами, винесеними для самостійного опрацювання, підготовка рефератів, ІНДЗ та повідомлень, модульний і підсумковий контроль.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми / виду діяльності може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в розподілі балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни.

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання лабораторних досліджень; оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка за ІНДЗ; оцінка (бали) за участь у наукових конференціях, олімпіадах, підготовку наукових публікацій тощо.

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється за такими рівнями та критеріями:

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача	Високий (творчий)	відмінно	зараховано

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
			знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності			
82-89	B	дуже добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
75-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загальною самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
69-74	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за	Середній (репродуктивний)	задовільно	

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
			допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих			
60-68	E	достатньо	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано

Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг лише під час складання іспитів (підсумкового модульного контролю) за графіком екзаменаційної сесії. Залік виставляється за результатами поточного модульного контролю, проводиться по завершенню вивчення навчальної дисципліни.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль 1 Поточне оцінювання і самостійна робота																Модуль 2 ІНДЗ	Підсумковий контроль	Сума	
Змістовий модуль 1										Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3					
T ₁	T ₂	T ₃	T ₄	T ₅	T ₆	T ₇	T ₈	T ₉	T ₁₀	T ₁₁	T ₁₂	T ₁₃	T ₁₄	T ₁₅	T ₁₆ см. р.	T ₁₇ см. р.	Навчальний проект	Підсумковий тест	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			10

Навчальні досягнення студентів з усіх видів виконуваних робіт (теоретична підготовка, ІНДЗ, підсумковий контроль) оцінюється кількістю відповідно до шкали, наведеної в

„Тимчасовому положенні про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців” в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
69–74	D	задовільно	
60–68	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

90–100% - відмінно (A)

75 – 89% - добре (BC)

60 – 74% - задовільно (DE)

35 – 59% - незадовільно з можливістю повторного складання (FX)

1 – 34% - незадовільно з обов'язковим повторним курсом (F)

90 – 100 балів – відмінно (A)

82 – 89 балів – дуже добре (B);

75 – 81 бали – добре (C);

69 – 74 балів – задовільно (D)

60 – 68 бал – достатньо (E)

35 – 59 бали – незадовільно (потрібно доопрацювати на перездачу) (FX)

1 – 34 бал – незадовільно (обов'язковий повторний курс) (F)

13. Рекомендована література

Основна

1. Карасевич А. О. Політологія Ч.1. Умань: ПП Жовтий О.О., 2010. 203 с.
2. Карасевич А. О. Політологія Ч.1. Умань: ПП Жовтий О.О., 2010. 183 с.
3. Карасевич А. О. Політологія Ч.2. Умань: ПП Жовтий О.О., 2011. 246 с.
4. Карасевич А. О. Політологія Ч.2. Умань: ПП Жовтий О.О., 2011. 343 с.
5. Шляхтун П.П. Політологія. К.: Центр учбової літератури, 2010. 471 с.
6. Політологія [Текст] : підручник / В. Ф. Баранівський ; Нац. акад. упр. Київ : НАУ, 2016. 235 с.
7. Навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей (доповнено) Ред.Струкевич О.К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016 р. 403с.
8. Політологія : навч. посіб. для студ. ВНЗ / О. В. Мальцева, Г. М. Марінова ; М-во освіти і науки України, Приазов. держ. техн. ун-т. Маріуполь : ПДТУ, 2015. 159 с.
9. Холод В. В. Політологія. Суми: Університетська книга, 2006. 478 с.
10. Юрій М. Ф. Політологія. Київ: Дакор ; КНТ, 2006. 414 с.
11. Юрій М. Ф. Основи політологія. Київ: Кондр, 2005. 337 с.
12. Карасевич А.О., Лисенко Л.Г. Політологія: Навчальний посібник. Умань, 2008.

13. Гелей С. Д., Ругар С. М. Політологія: навч. посібник. – 7-ме вид., переробл. I доп. К., 2008.
14. Політологія: підручник / Л. М. Димитрова, С. О. Кисельов, М. Ф. Шевченко та ін.; За ред. Л. М. Димитрової, С. О. Кисельова. К., 2009.
15. Бебик В. М. Політологія. Наука і навчальна дисципліна: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. М. Бебик. К.: Каравела, 2012. 495 с.
16. Погорілий Д. Є. Політологія: 100 питань –100 відповідей [навч. посіб.для студ. вищ. навч. закл.] / Д. Є. Погорілий. Київ : Інкос, 2014. 232с.
17. Піча В. М. Політологія: навч.посіб. для студ. вищ. навч.закл. освіти / В.М. Піча, Н. М. Хома ; за ред. В.М.Пічі. –5-те вид., випр.і допов. Львів : Магнолія, 2014. 303 с.
18. Рудич Ф. М. Політологія: Підручник для студентів вищих навч.закладів / Ф. М. Рудич. К. : Либідь, 2015. 478с.
19. Піча В. М. Політологія. Львів: Науковий світ, 2000, 2010. 170 с.
20. Політологія: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації / За наук. ред. д-ра політ. н. Хоми Н. М. [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. Львів : «Новий Світ –2000», 2014. 779 с.
21. Скрипникова Л. В. Політологія. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 271 с.
22. Колісніченко Р. М. Глобалістична свідомість людства: політологічний аналіз [Текст] : монографія / Р. М. Колісніченко ; [Міжрегіон. акад. упр. персоналом]. Київ : Персонал, 2017. 421 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all/cgiirbis_64.exe
23. Кушнар'ов І. В. Політична корупція: порівняльно-політологічна концептуалізація [Текст]: монографія / І. В. Кушнар'ов ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ: Юридична думка, 2018. 406 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all/cgiirbis_64.exe
24. Далявська Т. П. Феномен невизнаних держав: політологічний аналіз [Текст]: монографія / Т. П. Далявська ; Ун-т "КРОК". Київ : Ун-т "КРОК", 2018. 226 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all/cgiirbis_64.exe

Допоміжна

1. Політичні портрети України: Національне Відродження України у ХХ – ХХІ ст. Книга 1. – Навчальний посібник / Укладачі: проф. Карасевич А. О., проф. Священко З. В. Умань: ПП Жовтий О.О., 2015. 663 с.
2. Політичні портрети України: Національне Відродження України у ХХ – ХХІ ст. Книга 2. – Навчальний посібник / Укладачі: проф. Карасевич А. О., проф. Священко З. В. Умань: ПП Жовтий О.О., 2015. 604 с.
3. Політичні портрети України: Національне Відродження України у ХХ – ХХІ ст. Книга 3. Навчальний посібник / Укладачі: проф. Карасевич А. О., проф. Священко З. В. Умань: ПП Жовтий О.О., 2015. 525 с.
4. Політичні портрети Новітньої доби. Росія. Книга 1. Навчальний посібник / Укладачі: А.О. Карасевич. З. В. Священко. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2015. 764 с.
5. Історія політичної думки. Навчальний посібник / Укладачі: Бондар С.С., Карасевич А.О. Умань: РВЦ «Софія», 2015. 455 с.
6. Політичні портрети у Києво-Могилянської академії протягом ХVІІ – ХХІ ст. – Навч. посібник / Укладачі: проф. Карасевич А. О., Карасевич О.О. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2015. 676 с.
7. Політичні портрети України у ХІХ ст. – Навчальний посібник / Укладачі: проф. Карасевич А. О., доц. Шачковська Л. С., Левківський К.М., Карасевич О.О. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2015. 594 с.
8. Політичні портрети України у ХVІІ - ХVІІІ ст. Ч. І. – Навчальний посібник / Укладачі: проф. Карасевич А. О., Левківський К.М., Карасевич О.О. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2015. 515 с.

9. Політичні портрети України у XVII - XVIII ст. Ч. II. – Навчальний посібник / Укладачі: професор Карасевич А. О., Левківський К.М., Карасевич О.О. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2015. 491 с.
10. Політологічна енциклопедія: навч. посібник: в 9 Кн. / уклад. : Карасевич А. О., Шачковська Л.С. Умань : ФОП Жовтий О. О. 2016, 2017. 548с.
11. Політологічна енциклопедія: навч. Посібник: доп. 9 Кн. / уклад. : Карасевич А. О., Шачковська Л. С. Умань : ВПЦ «Візаві», 2018, 2019, 2020. 548 с.
12. Рудич Ф. М. Політологія. Київ: Либідь, 2005. 477 с.
13. Політологія: підручник / за ред. Л. М. Дмитрової. Київ: Знання, 2009. 206 с.

Нормативна база

1. Конституція України: прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року // Урядовий кур'єр від 13. 07. 1996, № 129-130.

14. Інформаційні ресурси

1. www.rada.gov.ua – веб-сторінка Верховної Ради України
2. www.mon.gov.ua – веб-сторінка Міністерства освіти і науки України
3. www.nbuv.gov.ua – веб-сторінка бібліотеки ім.Вернадського
4. <https://library.udpu.edu.ua> – електронні ресурси наукової бібліотеки УДПУ ім. Павла Тичини
5. http://civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu/news/article – Інтерактивна інформаційно-аналітична система „Громадянське суспільство і влада”